

Iina Gummerus
Suomen Seksologisen Seuran webinaari
10.10.2026

Seksuaalisuus hengellisen vallankäytön kohteena

Näkökulmia Uskontojen uhrien tuki
UUT ry:n työstä

Kuka?

Iina Gummerus

iina.gummerus@uut.fi

Sosiaalipsykologi (VTM)

Seksuaalineuvoja (Sexpo, 2022)

Asiantuntija, Uskontojen uhrien tuki UUT ry
(Vertaistuki, vapaaehtoistoiminta ja viestintä)

A person is holding a green plant with small white flowers. The person's face is partially visible in the top right corner of the image.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry

- STEA-rahoitteinen valtakunnallisesti toimiva järjestö, rekisteröity 1993
- Kaksi työntekijää ja noin 80 aktiivista vapaaehtoista
- **Päätehtävä:** tarjota tukea ja tietoa hengellistä väkivaltaa kokeneille, uskonyhteisöistä irtautuville sekä läheisille
- **Vertaistukitoiminta:** etä- ja lähiryhmät, vertaistukipuhelin, verkkotuki
- **Vaikutustyö:** tiedon jakaminen, vuoropuhelu uskonyhteisöjen kanssa, ammattilaisten kouluttaminen, kokemusasiantuntijoiden välittäminen
- Lisäksi pienimuotoista seksuaalineuvontaa
- **Tukea hakevia lukuisista eri taustoista:** esim. helluntailaisuus ja muu karismaattinen kristillisyys, Jehovan todistajat, lestadiolaisuus, muut herätysliikkeet, MAP-kirkko (mormonit), islam, uushenkisyys. Sateenkaari-ihmiset useista eri uskontotaustoista.

Mitä on hengellinen väkivalta?

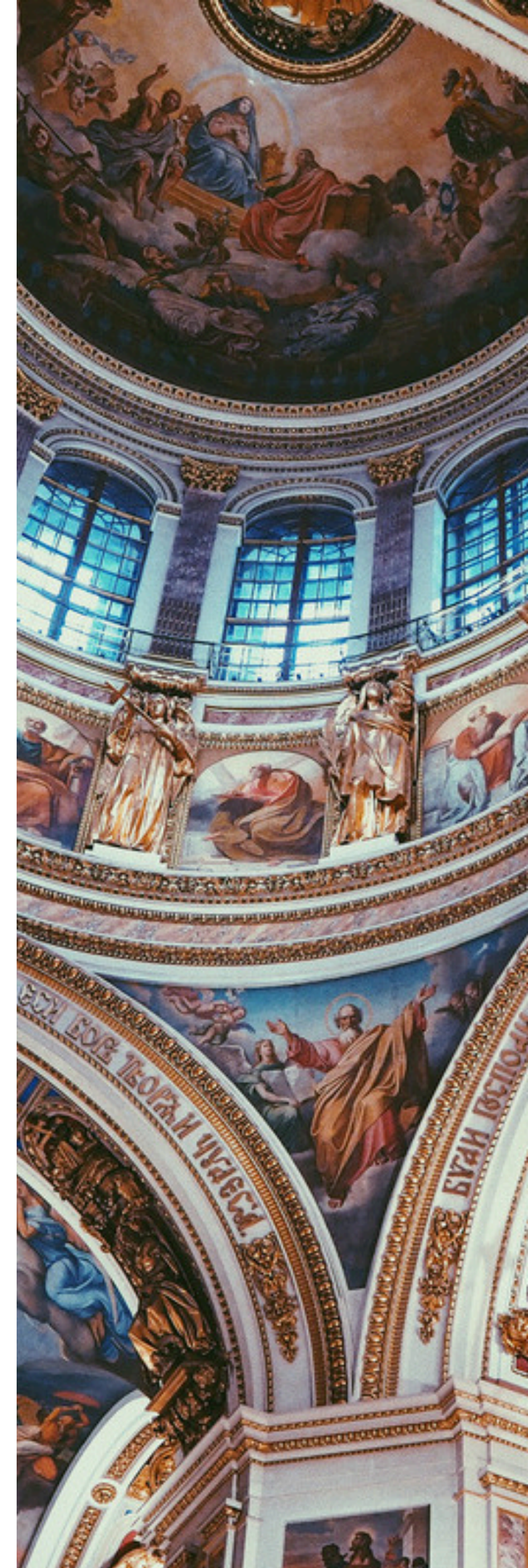

- Väkivaltaa, jolla on uskonnollinen/hengellinen motiivi ja joka kohdistuu uskonyhteisön omiin (tai entisiin) jäseniin
- Luonteeltaan rakenteellista ja yhteisöllistä. Voi olla henkistä, fyysistä, taloudellista tai seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa tai pakottavaa kontrollia.
- Muotoja: Painostus, syylistäminen, häpäisy, pelottelu, sosiaalinen eristäminen, hengellinen sumutus, itseensä kohdistuva kontrolli ja rankaiseminen
- Altistavia tekijöitä: yhteisön autoritaarisuus, eksklusiivisuus sekä tiukat säännöt ja yhteisökuri

Uskonnollinen yhteisö voi tarjota jäsenilleen paljon hyvää: toivoa, turvaa, yhteisöllisyyttä ja merkityksellisyyttä. Hengellisyys on monelle tärkeä elämää ja identiteettiä määrittävä tekijä. Tämä voi tehdä hengellisestä väkivallasta erityisen satuttavaa.

Miksi seksuaalisuuteen kohdistuvasta hengellisestä vallankäytöstä pitää puhua?

1. Seksuaalioikeuksien toteutumisessa on hengellisissä yhteisöissä vakavia puutteita. Uskonnonvapauden varjolla tapahtuviin ihmisoikeusloukkauksiin pitää puuttua rohkeammin – niin yhteisön sisä- kuin ulkopuolelta.
2. Laajat vaikutukset: seksuaalisuuden voimakas rajoittaminen vaikuttaa yksilöiden lisäksi perheisiin, yhteisöihin ja koko yhteiskuntaan.
3. Ammattilaisella voi olla tärkeä rooli hengellisen väkivallan sanoittamisessa, mutta kokemukset voivat jäädä ammattilaiselta tunnistamatta, jos uskontoa ei uskalleta ottaa puheeksi.

Kaikki uskontojen seksuaalisuuteen liittyvät normit eivät ole hengellistä väkivaltaa.

Ratkaisevaa on:

- Kuka hengellistä valtaa käyttää ja keihin? Millaisen muodon vallankäyttö ottaa?
- Mitä tapahtuu, kun yhteisön jäsen ei noudata normia?
- Puuttuuko yhteisö sen sisäisiin ongelmiin? Onko kritiikille ja toisinajattelulle tilaa?
- Keille ja millainen seksuaalisuus on sallittua? Koskevatko kaikkia samat säännöt?

Ankarimpien uskonnollisten näkemysten mukaan vain avioliitossa tapahtuva ja lisääntymiseen tähtäävä cisheteroseksuusi on hyväksyttävää.

Mihin kontrolli kohdistuu?

Seksuaalisuus on perustavanlaatuinen osa ihmisyyttä. Siihen kohdistuva vallankäyttökin voi siten olla hyvin kokonaisvaltaista itsemääräämisoikeuden rajoittamista.

Uskonyhteisö voi pyrkiä määräämään yksilön

- Käyttäytymisestä
- Kehosta, pukeutumista, itseilmaisusta
- Arvoista, asenteista ja ajattelusta
- Tiedonsaannista
- Tunteista ja seksuaalisista haluista
- Ihmissuhteista, kumppaninvalinnasta ja perhesuunnittelusta
- Minuudesta ja identiteetistä

Mitä normien rikkomisesta voi seurata?

Onko yksilö oikeasti seksuaalisesti vapaa toimija ja valitsija, jos vaakalaudalla voi olla koko elämä – tämän- ja tuonpuoleinen?

Yhteisön sanktiot:

- Odotus syntien tunnustamisesta ja anteeksipyyttämisestä
- Uhkailu helvetillä tai Jumalan rangaistuksilla
- Puhuttelu, julkinen häpäisy tai muu kurinpitotoimi
- Sosiaalinen eristäminen, yhteisöstä erottaminen, erotetun karttaminen
- Fyysinen väkivalta, henkeen kohdistuva uhka

Seksuaalisuuden kontrolloinnin vaikutukset

Yksilötasolla: häpeä, pelko, seksuaalinen tyytymättömyys, vaikeus tunnistaa omia rajoja ja haluja, altistuminen hyväksikäytölle

Yksilöiden välillä: viestinnän haasteet, vaikeus tunnistaa toisen rajoja, epätasapainoiset valtasuhteet parisuhteessa ja epäluottamus toisiin ihmisiin

Perhetasolla: ei-toivotut raskaudet, uupumus, katkenneet perhesuhteet, tiukka seksuaalikasvatus, yhteisön odotusten asettuminen perheenjäsenten tarpeiden edelle, ylisukupolvinen häpeä

Yhteisötasolla: vaikenemisen ja salailun kulttuuri, toisiaan valvovat jäsenet, yhteisöstä lähtemisen vaikeutuminen, seksuaaliväkivallan peittely

Yhteiskunnan tasolla: tasa-arvon, yleisen turvallisuuden ja demokratian heikentyminen, seksuaalikasvatuksen ja seksuaaliterveyspalvelujen vastustaminen, poliittinen paine muovata lainsäädäntöä ja palveluja tiettyjen uskonnollisten käsitysten mukaisiksi

Sateenkaari- ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta

Tasa-arvovaltuutettu*:
“Ihmisen- ja perusoikeuksista ja
syrjimättömyydestä ei voi
luopua pätevästi edes
henkilön omalla
suostumuksella.”

*Lähde: Tasa-arvovaltuutetun lausunto
eheytyshoidoista 23.2.2024.

- **Erityinen alttius:** moni sateenkaari-ihminen joutuu elämään kaksoiselämää tai tukahduttamaan identiteettinsä. Moni tietää, millaista on kuulua vähemmistön vähemmistöön.
- **Eheyttäminen** = pyrkimys muuttaa tai tukahduttaa ihmisen seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu.
- **Väkivaltaa**, joka voi murtaa minäkuvan ja rikkoa kokonaisvaltaisesti.
- **Eheytyksen ei voi sanoa olevan vapaaehtoista**, kun vaakalaudalla saattaa olla jopa koko elämä.
- EU:n perusoikeusviraston (FRA) kyselytutkimuksen mukaan kyselyyn vastanneista suomalaisista sateenkaari-ihmisistä 31% (n = 2665 ihmistä) oli kokenut eheytystoimia.

Lukuvinkkejä:

- Anni Iivanainen (2021). *Isä meidänkin. Sateenkaari-ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta*. BoD.
- Ville Mäkipelto (2026). *Sittenkin ehjä – Miten eheytystoiminta rikkoo ihmistä*. Otava.

Ketkä eheyttämistä tekevät ja mitä siitä seuraa?

- Eheyttämistä tapahtuu useissa eri yhteisöissä, myös ev.lut. kirkon sisällä.
- **Toteuttajat:** Seurakunnan työntekijät, sielunhoitajat, perheenjäsenet, terapeutit, sote-ammattilaiset – sekä ihminen itse itseensä kohdistamina muutospyrkimyksinä (esim. rukoilu, tukahduttaminen, itsen rankaisu, käytöksen muuttaminen)
- **Mahdollisia seurauksia yksilölle:**
 - Vakavat mielenterveysongelmat, trauma, itsetuhoisuus
 - Sukupuolenkorjausprosessin ja avun saannin viivästyminen
 - Syvä turvattomuus, ihmissuhdeongelmat ja jatkuva kognitiivinen dissonanssi

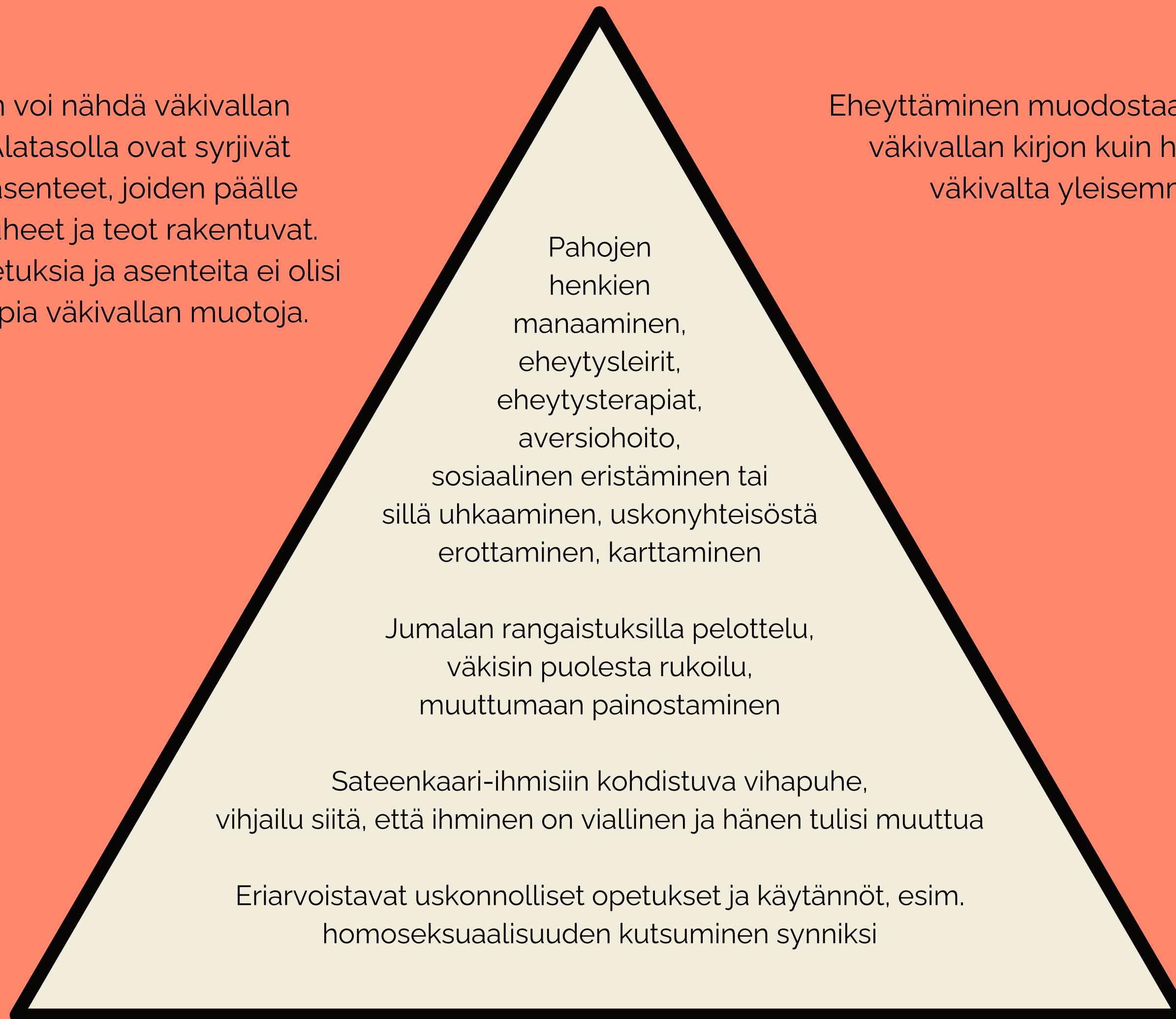
Lukuvinkkejä:

Ani Iivanainen (2023). Sateenkaari-ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta ja eheytyminen evankelis-luterilaisessa kirkossa -kyselyn tulokset [osa 1](#) ja [osa 2](#).

[Malkus ry \(2020\): Eheytyksraportti](#)

Eheyttämisen voi nähdä väkivallan pyramidina. Alatasolla ovat syrjivät opetukset ja asenteet, joiden päälle väkivaltaiset puheet ja teot rakentuvat. Ilman syrjiviä opetuksia ja asenteita ei olisi konkreettisempia väkivallan muotoja.

Eheyttäminen muodostaa samanlaisen väkivallan kirjon kuin hengellinen väkivalta yleisemminkin.

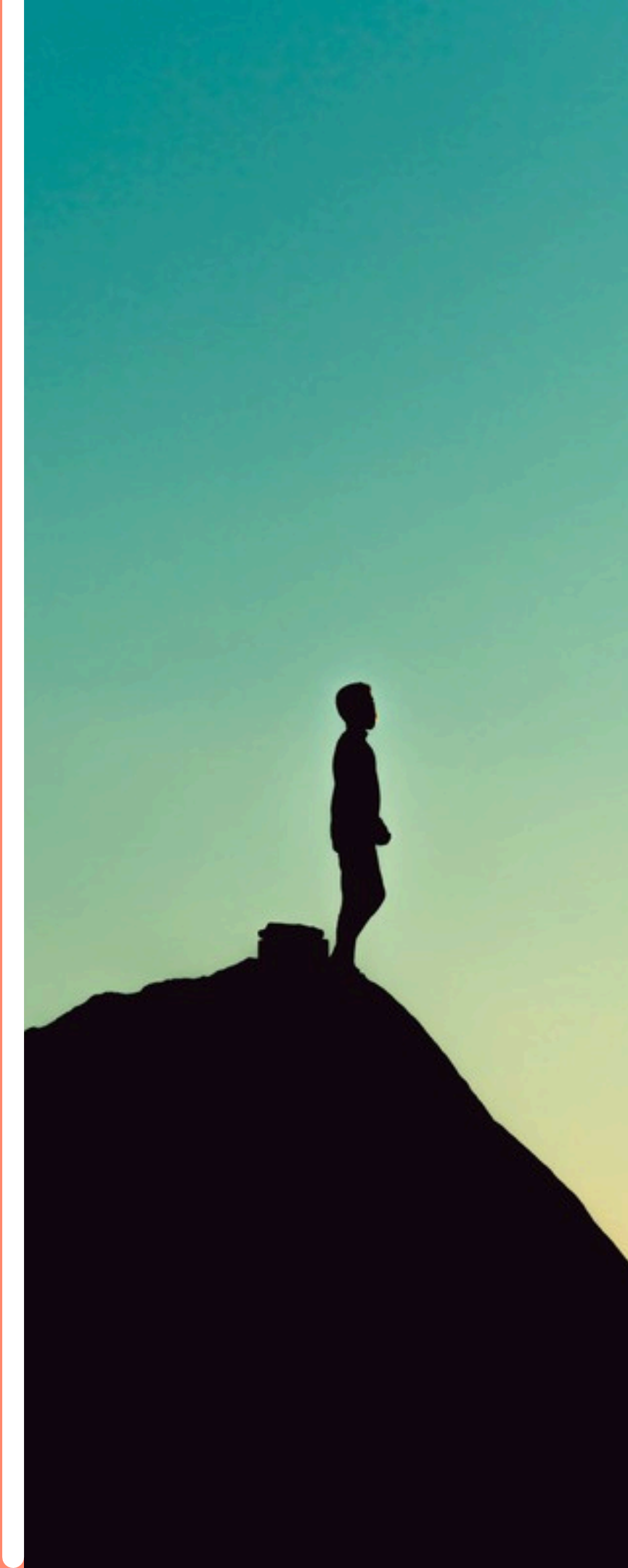
Vinkkejä seksologiseen kohtaamiseen

Mihin uskonyhteisöstä irtautuva tarvitsee seksologin tukea?

Esimerkiksi:

- Seksuaalisuuteen liittyvän häpeän, syyllisyyden ja pelkojen työstämiseen
- Vanhojen seksuaalisuutta ja sukupuolta koskevien ajatusmallien purkamiseen ja uudelleenrakentamiseen
- Oman vs. yhteisön äänen tunnistamiseen ja identiteettityöhön: “Kuka olen ilman yhteisöä?”
- Omien oikeuksien ja itsemääräämisoikeuden vahvistamiseen
- Omien mieltymysten ja rajojen kartoittamiseen

Uskalla puhua uskonnosta

Voit kysyä:

- “Onko uskonnollisella taustallasi ollut vaikutusta siihen, miten suhtaudut seksuaalisuuteesi?”
- ”Millaisia viestejä sait lapsuudenympäristöstäsi seksuaalisuuteen, kehoon ja sukupuoleen liittyen?”
- ”Miten toivot, että huomioin uskonnollinen taustasi työskentelyssämme?”

Sensitiivisyys: Uskonto tai uskonyhteisö voi edelleen olla asiakkaalle tärkeä ja merkityksellinen, vaikka hän olisi kokenut hengellistä väkivaltaa tai irtautunut yhteisöstä.

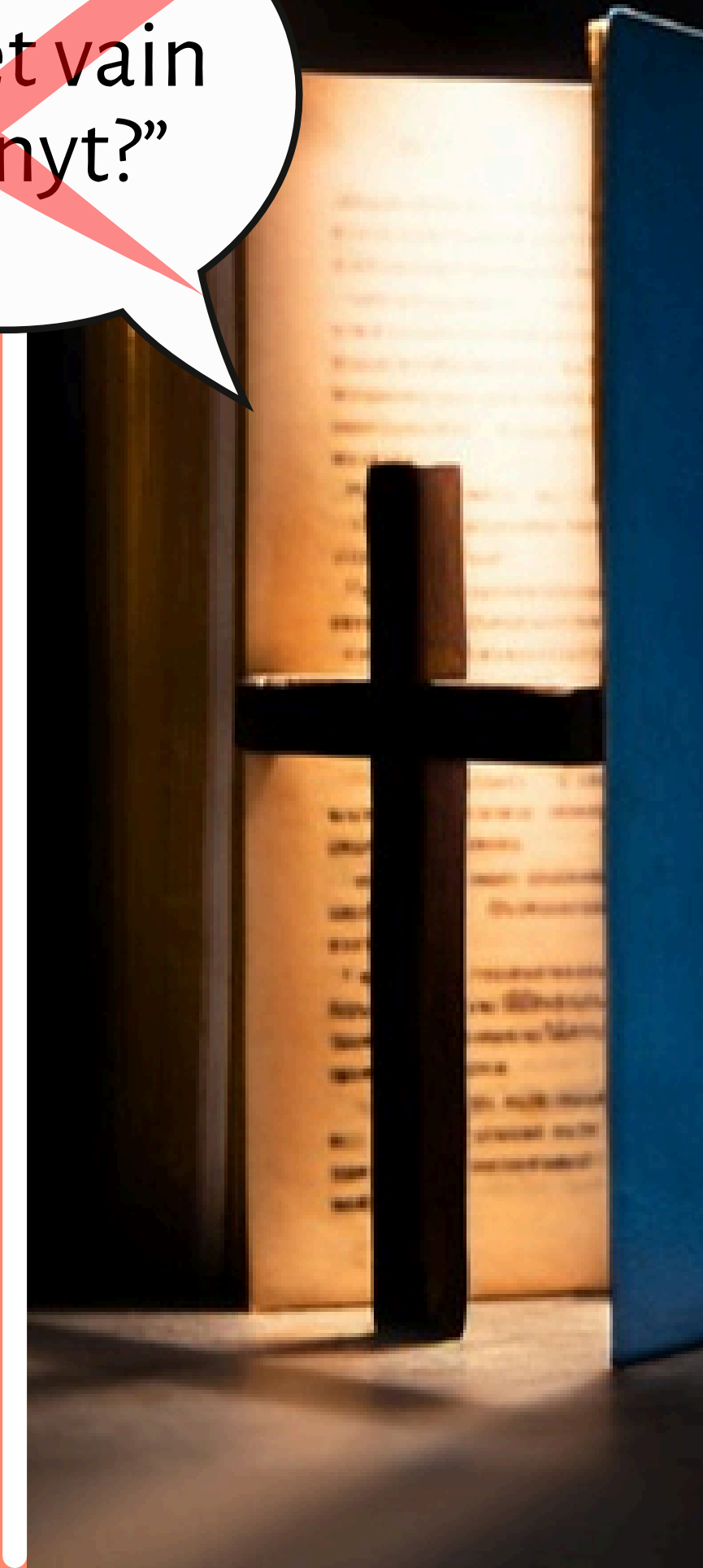

Tunnista hengellinen väkivalta

- **Oleta, että ihminen puhuu totta.** Älä kyseenalaista, hämmästele, kauhistele tai vähättele.
- **Auta tunnistamaan väkivalta.** Hengellisen väkivallan uhri saattaa vähätellä kokemuksiaan tai syyllistää itseään: “Tämä on Jumalan rangaistus synneistä”.
- **Voit kysyä:**
 - “Mitä tapahtuisi, jos huomaisit ajattelevasi tästä eri tavalla kuin yhteisösi/perheesi?”
 - “Tuntuuko, että saat tehdä tässä asiassa oman ratkaisusi?”
- **Kiitä luottamuksesta:** Hengellisestä väkivallasta kertominen voi vaatia valtavaa rohkeutta. Kiitä asiakasta siitä, että hän valitsi avautua juuri sinulle.

“Mikset vain lähtenyt?”

Tue omien arvojen ja itsemääräämis-oikeuden vahvistamisessa

- **Voit kysyä:**
 - “Miten paljon tässä on kyse siitä, mitä itse haluat ja arvostat, ja miten paljon muiden odotuksista?”
 - ”Millainen ratkaisu tuntuisi sinusta omalta, jos et joutuisi pelkäämään muiden reaktioita?”
- **Vahvista oikeutta omiin rajoihin, kehoon ja seksuaalisuuteen.**
- **Vältä painostamista nopeisiin ratkaisuihin ja huomioi turvallisuus:** Aiheuttaako yhteisöstä irtautuminen tai esim. kaapista tulo turvallisuusriskin?

Tiedosta omat asenteesi

Voit pohtia:

- Millaisia kokemuksia ja käsityksiä minulla on uskonnosta ja seksuaalisuudesta?
- Millaiseen uskonnollisuuteen tai uskonyhteisöihin minun on helppo suhtautua ymmärtävästi? Entä mitkä haastavat minua? Miksi?
- Ohjaako oma uskonnollinen/uskonnoton taustani sitä, miten tulkitseen asiakkaan kokemuksia?
- Miten toimin, jos asiakkaan uskonnollinen vakaumus on ristiriidassa omien arvojeni kanssa?
- Pystynkö tunnistamaan hengellisen väkivallan ja pysymään puolueettomana, jos asiakkaan kokemukset liittyvät omaan uskonyhteisööni?

Auta löytämään tietoa ja tukea

Kerro, että ihminen ei ole yksin kokemustensa kanssa.

- **Tukitahoja: UUT ry** (vertaistukea ja tietoa – myös lista ilmiöön erikoistuneista terapeuteista), **Malkus ry** (sateenkaari-ihmisten hengellisen hyvinvoinnin edistäminen) **Sopu-työ / Didar** (kunniaan liittyvä väkivalta), **Rikosuhripäivystys**, **Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä** (kun tilanteeseen liittyy voimakasta pakottavaa kontrollia), **mielenterveys- ja väkivaltatyötä tekevät järjestöt**
- **Omahoito-ohjelmat:**
 - Mielenterveystalo.fi: **Uskonnollisesta yhteisöstä irtautumisen omahoito-ohjelma** (UUT:n ja Mielenterveystalon yhteistyö).
 - Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus: **Henkisyys, hengellisyys ja uskonnollisuus -omahoitosivu**.

The screenshot shows the website Mielenterveystalo.fi. At the top, there is a navigation bar with a menu icon, a heart icon, the website name, and a search icon. Below the navigation bar is a large banner image of a person sitting at a desk with a laptop, with the text 'Omahoito-ohjelma' overlaid. Under the banner, there is a section titled 'Uskonnollisesta yhteisöstä irtautumisen omahoito-ohjelma' with a button labeled 'Ohjelman sisältö' and a downward arrow. Below this, there is a large text block that reads: 'Tervetuloa uskonnollisesta yhteisöstä irtautumisen omahoito-ohjelmaan!'.

Kirjallisuutta

Sateenkaari-ihmisten kokema hengellinen väkivalta:

- Ville Mäkipelto (2026). *Sittenkin ehjä – Miten eheytystoiminta rikkoo ihmistä*. Otava.
- Ani Iivanainen (2025). *Kenelle tilaa riittää? Kenelle paikkoja on? Sateenkaari-ihmisiin kohdistuva hengellinen väkivalta ja eheyttäminen evankelis-luterilaisen kirkon sisällä*. BoD.
- Ani Iivanainen (2021). *Isä meidänkin. Sateenkaari-ihmisten kohtaama hengellinen väkivalta*. BoD.
- Patrick Tiainen (2021). *Taivaan ja helvetin väliltä*. BoD.
- Samuel Jyrinki (2021). *Paratiisi vai helvetti*. Otava.
- Tom-Kristian Heinäaho (2024). *Saatanasta seuraava. Kaksoiselämäni Jehovan todistajana*. Lind&Co.

Muita suosituksia:

- Ahmed, Ujuni & Hirvonen, Elina (2022). *Tytöille, jotka ajattelevat olevansa yksin*. WSOY.
- Al Husaini, Sara (2023). *Huono tyttö*. Like.
- Ruoho, Aila & Ilola, Vuokko (2014). *Usko, toivo ja raskaus: vanhoillislestadiolaista perhe-elämää*. Atena.

Lisää
kirjavinkkejä:
uut.fi

Ole yhteydessä!

www.uut.fi

tiedotus@uut.fi, iina.gummerus@uut.fi

[@uskontojen_uhrien_tuki](https://www.instagram.com/@uskontojen_uhrien_tuki)

[Uskontojen uhrien tuki UUT ry](https://www.facebook.com/Uskontojen_uhrien_tuki_UUT_ry)

[@uskontojenuhrientukiuutry](https://www.youtube.com/@uskontojenuhrientukiuutry)

[Uskontojen uhrien tuki UUT ry](https://www.linkedin.com/company/Uskontojen_uhrien_tuki_UUT_ry/) / [Iina Gummerus](#)

